

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

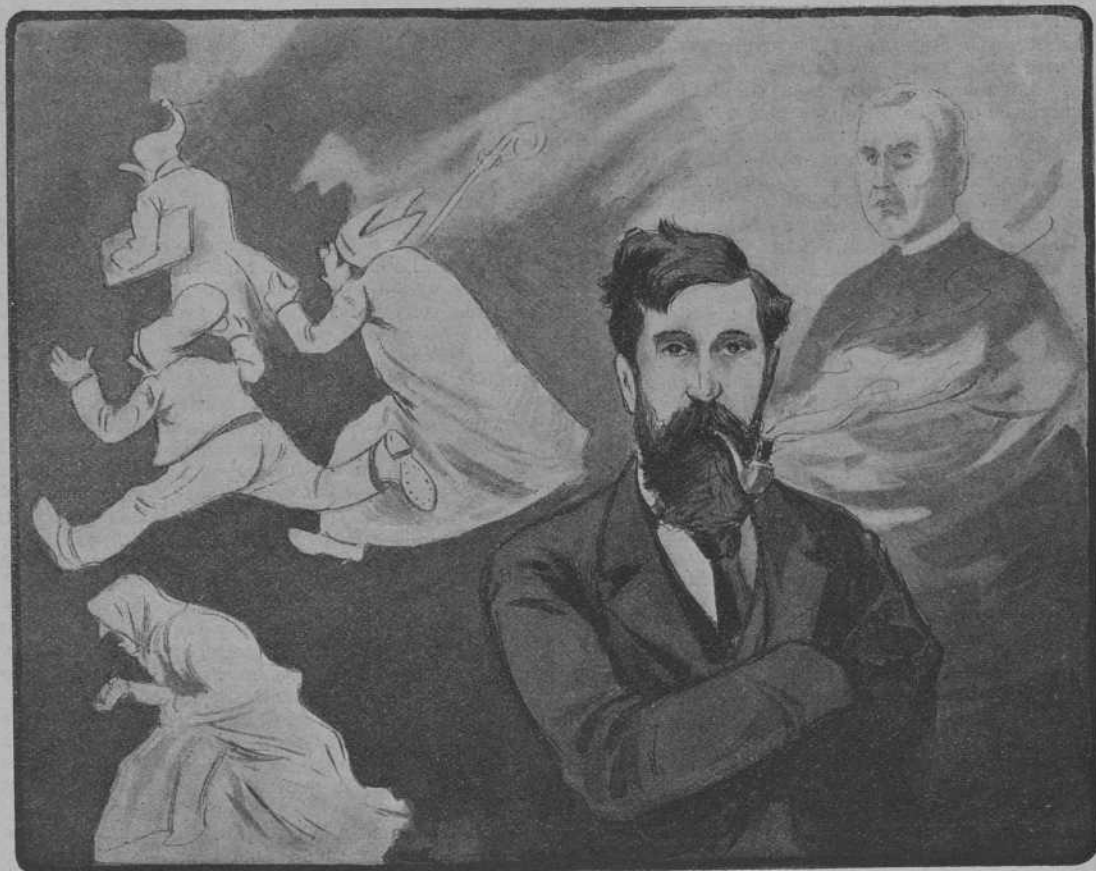
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 8 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

EL MÍSTICH Á ROMEA

—¿Preguntavan cóm está de monuments mossén Cinto? En Rusiñol ja n' hi ha aixecat un.

CRONICA

SANTIAGO Russinyol s' ha graduat de mestre en l' art difícil de la escena. Son drama *El místich*, estrenat dissapte, marca un dia de gloria pel *Teatro catalá*, y consagra la plena reputació literaria del autor que va insinuar-se anys enrrera ab el monólech *Lo home de l' orga*, última creació del inolvidable Fontova, que més tart va ferse aplaudir ab *L' alegría que passa*, y que posteriorment va alborotar ab *Llibertat*, *Els Jochs Florals de Canprosa* y *L' Héroe*, tot prenent un instant de repós en l' idilíach *Pati blau*.

Obras de lluyta, de combat, francament satíricas la major part d' ellas, agitadoras de passións, de preocupacions y d' idees, eran pels uns encomiadas ab entusiasmisme, pels altres deprimidas ab aciritut, mentres l' autor rebia els elogis y las embestidas ab aquella rialleta entre benévola y burlesca, propia dels homes independents per sa posició social, y més independents encare d' esperit, que á tot poden atrevirse, sense preocuparse de donar gust á ningú, ab tal de donarse'n á n' ells mateixos.

També'n resulta de satíric son últim drama; també 'ls condemna y 'ls treu á la vergonya 'ls vicis y las miserias de aquesta societat hipócrita y farsant; pero aquesta vegada ni 'ls mateixos que se sentin fustigats, tindrán valor pera revanxinarse y alsar el crit, preferint no donarse per entesos, puig es tal la potencia artística del domador, tan avassalladors els procediments qu' emplea, que 'ls més ferotjes, se li humiliarán, y ab el cap cot, li besarán las plantas, vensuts per l' autoritat y 'l prestigi que dona el talent ben complert.

Calculin si *El místich* ha de picar fondo, ab sols saber que 'n Russinyol s' ha inspirat en una figura gloriosa de la terra catalana y en una série de aconteixements que per espay d' alguns anys tingueren el privilegi de apassionar á l' opinió pública ab una vehemencia extraordinaria. Molt avants de l' estreno, no era un secret pera ningú que 'l protagonista de *El místich* estava inspirat en mossén Jascinto Verdaguer. Deya tothom, y l' autor no ho negava, que havia creat á son mossén Ramón prenent per modelo al poeta-mártir d' excelsa memoria. Lo atrevit de tal intent despertava una expectació suprema. Al teatro acudí la multitud atreta per la perspectiva de un gran escándol, y del teatro n' eixí tothom per un igual, conmogut y meravellat de la creació tan valenta com artística del poeta. La promesa de un alborot s' havia transformat en una fruició espiritual casi sense parella en els anys del *Teatro catalá*.

¿A qué fou degut semblant prodigi?

No vull ofendre al amic Russinyol ab els meus elogis; no vull marejarlo cubrintlo ab un espés núvol d' encens. Pertanyo al número dels que creuen que 'ls assumptos dramátichs son com els tresors: trobarlos es sempre una sort, y las més de las vegadas una sort independent de la voluntat del qui á buscarlos dedica els seus afanyos.

En aquest concepte *El místich* es una troballa. Ho es principalment aquí, entre nosaltres, hont hem conegut y admirat al místich autor de *Las Flors del Calvari*, hont estimém y venerém la seva santa memoria. Pero es d' esperar que ho será també per tot arren hont se representi, traduheixis á la llengua á que 's traduheixi, fins en els més apartats paissos ahont no tinguin coneixement de la vida de

mossén Cinto, fins en aquells que més lliures esti-gu de la sugestió qu' exerceixen sempre las cosas reals, els aconteixements viscuts.

Perque l' obra, además de bellíssima, es altament humana, y sobre ser humana, está tota ella impregnada de una emoció conmovedora.

En Russinyol l' ha creada, fecondant al calor de son geni un gèrmen que li oferí la realitat, y ha sabut donarnos tot un esplet de vida y de poesia trista, melancólica, pero sempre hermosa. Flors del jardí del esperit, exhuberants de perfúm, y no exemptas per aixó de alguna punyent espina.

Y ab quína facilitat está concebut tot el drama! La facilitat de lo que 's dona á llum sense dolor.

Desde son comens, en la tranquila rectoria de la plana veyém al estudiant del seminari adoctrinant als noys, en pugna després ab la seva bona mare, que 'l repta per sa excessiva bondat. En las paraulas de sa cosina que 's daleix d' amor per ell, y ab la fermeza de la vocació del seminarista, endaviném tot un drama de l' ánima... Y aquella vocació innata acaba de refermarse, ab motiu de la visita del bisbe, que l' alenta ab sos benévols concells, recomanantli que vaja á exercir son ministeri caritatiu á la gran ciutat, qu' es hont mes se necessita.

Tot aquest acte es un idili llumenós; plé de vida, encisador.

Ja 'l seminarista es sacerdot: ja hi es á la ciutat, ja l' exerceix la caritat exhuberant, desbordada. No coneix mes que la ratlla dreta. Company dels pobres y desvalguts, to, a ab l' hipocresía dels poderosos que volen anar al cel ab cotxe. Ampara, entre altres á un anarquista, eixit de presidi y també, á la seva manera, redemptor dels desventurats, y aisa ab la seva má, á sa cusineta, peadora per amor, mare de un fill ilegítim. No pot conseguir que 'ls poderosos els acullin, puig aquestas desgracias las miran ab repugnancia, y ell els instala á casa seva. Ja en aquest acte 's posa de relleu l' incompatibilitat de las doctrinas evangélicas rectament practicadas, ab el modo de ser de la societat present. Las virtuts de mossén Ramón serán en lo successiu miradas com una xifadura, com una cosa encare pitjor, com un atach permanent á las conveniencias d' ordre religiós...

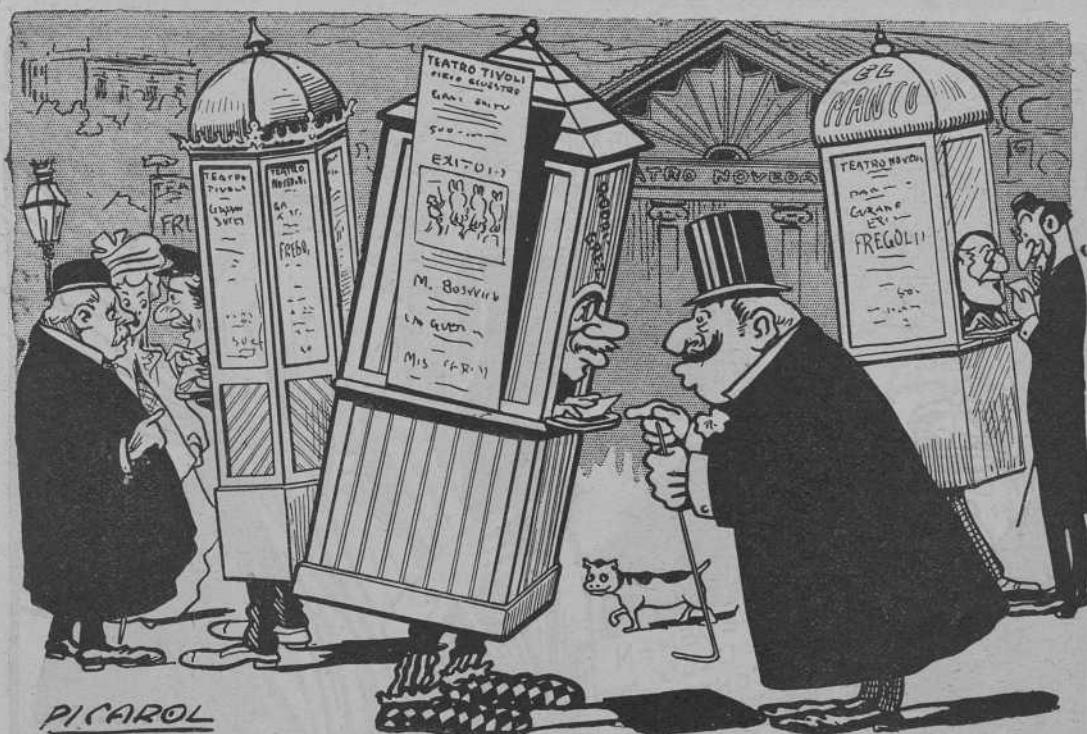
Y en efecte: el conflicte 's va agravant en l' acte ters. Els dos acullits, la cusineta y l' anarquista s' estiman... La casa del sacerdot, als ulls dels que son incapasesos de compendre la rectitut de son zel, sembla convertirse en refugi de amors ilícits. La brama va corrent, y la murmuració fa de las sevas. El mateix bisbe hi pren cartas, enviant al seu secretari, un capellá acomodaticí, á fer certas prevencions al pobre apóstol de la caritat. Sa mateixa mare, no pot resistir á la corrent dels vituperis, y l' abandona. També l' anarquista y la seva estimada 'l deixan sol... y sol se queda abismat en el dolor, sens altre esperansa que la de un Sant Christ que figura sobre la seva taula d' estudi, l' imatge de aquell Deu, á qui 'l pobre místich ho ha sacrificat tot, en aquesta trista vall de llágrimas, sense recullir mes que martiris y vituperis.

Y arriba el final. Ferit de malaltia del cor, el místich sucumbeix. Un amic y émul saqueja 'l seu tresor literari, aquellas poesias que li donaren un nom immortal. Sa mare, ignorant, ho presència, ho consent y fins ho agraeix.

Després el malalt se despedeix d' ella, ab frases que arriban al fons de l' ánima. En aquella hora trista comprén que no ha sigut prou bon fill: que per haver estimat massa als altres, no ha estimat prou á la que l' havia portat en sas entranyas.

Marta, la cusina, 's presenta, y 'l místich, que fins

REGLAMENTACIÓ DEL COS DE REVENEDORS DE TEATRO

Perque un hi pogués tractar ==
ab seguretat entera, ==

¿no se 'ls podría obligar
á anar d' aquesta manera?

llavoras havia contingut sa passió amorosa per ella, esclata y la confessa, entre 'ls temors de pecar y condemnarse. Per ella s' entera de la mort del seu marit l' anarquista, ferit al mitj del cor, per una bala. Tots els que 's consagran al bé de sos semblants, moren ferits del cor. També hi está morint el pobre mossén Ramón. Aquella revivalla, en la qual la naturalesa reclama sos drets, no basta pera salvarlo.

El cop de gràcia li dona la presencia del secretari del bisbe que li dirigeix dures paraulas al veure'l encare en companyia de aquella dona... y en mitj de una disputa de familia, 'l pobre mossén Ramón, exhala son postrer suspir... pera rebre ja mort, els elogis de las mateixas personas que 'l bescantavan, que 'l perseguían, que 'l martiritzavan.

Tal es l' obra, contada ab quatre paraulas. Pero pera compéndrela bé precisa véurela, seguirla pas á pas, ab emoció creixent.

Producció que diu molt, qu' ensenya moltíssim, que fa pensar encare mes... drama viu de una gran complexitat y compenetració de caràcters, dintre de una senzillés admirable... obra del nostre temps per sa tendència individual y social... construcció sòlida y ben equilibrada exhornada ab todas las exquisidas bellesas de un home de gust depurat, que ha sabut realisar el feliç maridatge del atreviment ab la correcció...

Se parla fa temps d' erigir per suscripció pública un monument á Mossén Cinto... S' han comensat á reunir quotas, pocas per desgracia. En Santiago Russinyol, esmersanhi tots els tresors del seu talent li acaba d' aixecar ell tot sol, ab la seva obra.

P. DEL O.

CONCILIACIÓ

Girares ta mirada amorosida,
guaytantme qua d' ull;
y jo vaig dí entre mí, plé 'l cor de joya,
—ja tomo un altre full.—

Escrich jo, de ma vida, las doluras,
per fruirlas després,
com poso també en rima mas tristesas
per sofrirlas en días veniders.

Per aixó, quan mirantme 'm perdonavas,
vaig, en mon arpa, armonisar un cant,
las fibras de 'l meu cor, adoloridas,
trémolament polsant.

Atónita 'm miravas, mes hermosa
trobante que no ho ets en temps de pau.
Ja se sab que, després de la tempesta,
el cel sembla mes blau.

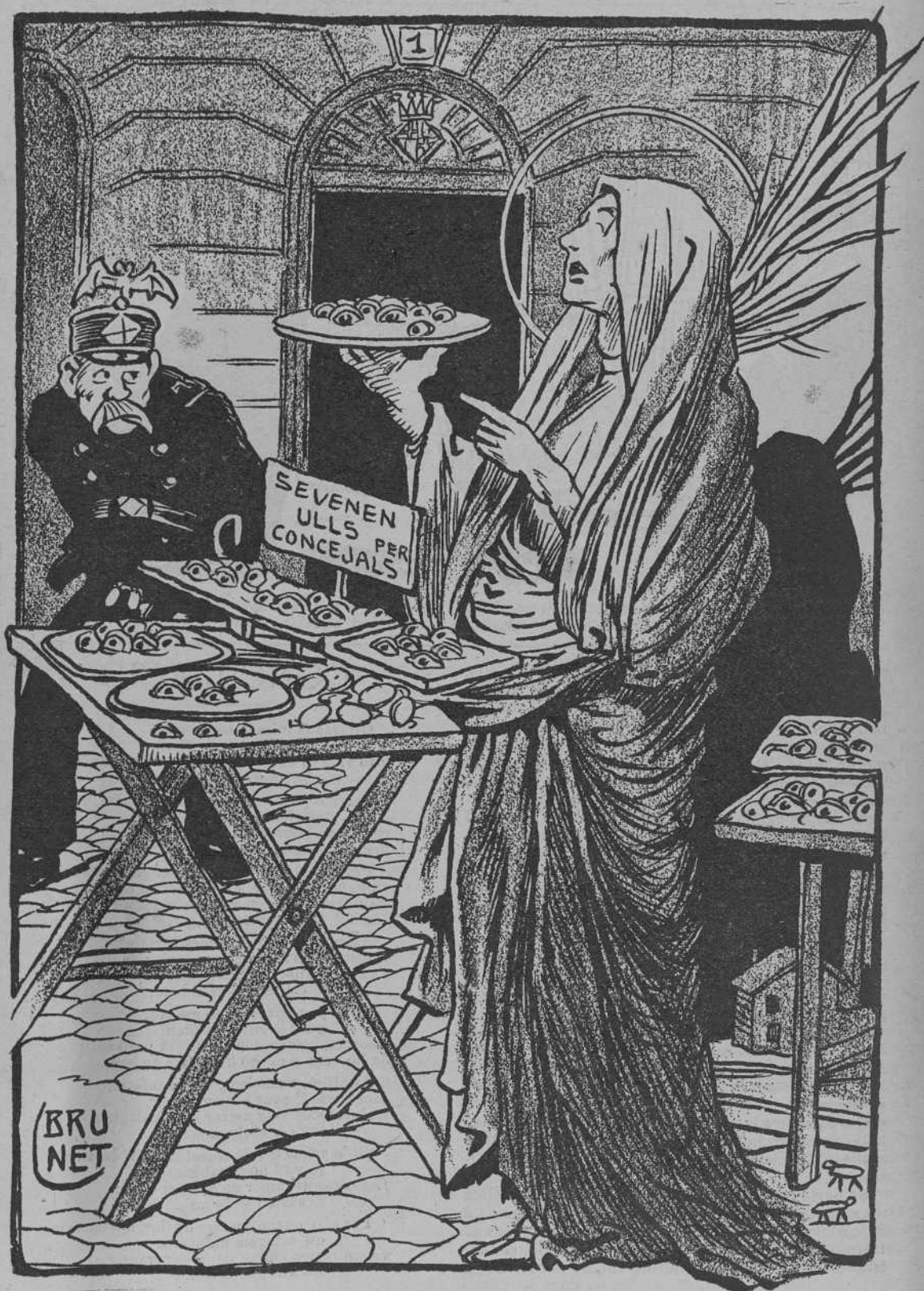
Volía jo parlarte y no gosava,
puig lo silenci aquell,
con mes durava. mes de tú 'm parlava.
Ja ho veus si m' ho devía ser de bell!

Al últim, tremolant, vaig agafarte,
com agafa l' avar á 'l seu tresor,
y ab batechs vaig deixar que dialoguessin
ton cor ab lo meu cor.

¡Si 'n varen dir de cosas!... ells s' ho saben;
jo y tú no 'n sabém rés.
Las cosas del amor no son per dirse;
se senten y res més.

Per aixó quant després de llarga estona
qu' estavam abressats,
vas mirarme enternida, d' esperansas
tos ulls acurullats,
mes fort se van estrényer nostres brassos;

SANTA LLUCIA, PATRONA DELS CEGOS

—¡Ulls, ulls pels senyors concejals!... (Que ben bé 'ls necessitan.)

crehuá l' espay el mot «per sempre més»... —
y en nostres llabis, que febrils s' uniren
sublim s' hi va crear el primer bés.

FAUST CASALS Y BOVÉ

A LA FIRA

—¿Es vosté la mestressa d' aquesta parada?
—Si vosté no mana lo contrari...
—¿Qué haig de manar jo, santa cristiana! ¿Cóm
vol qu' en el meu pensament hi cápiga res que pu-
gui anar en contra de una xicota tan ben contorne-
jada, tan bonica de color y tan sustanciosa per tots
conceptes?
—¿Que ho diu per mí tot aixó? Sápigua que una
servidora soch casada, desde entrada d' estiu. Y que
no 'm dich Tana, nó, ¿m' entén?, que 'm dich Paula.
—¿Paula?... ¿No es pas aquella que té unas mitjas
compradas als Encants?...
—Vaja, ja veig qu' es un senyor de broma y que
ab vosté no faré fira.
—¿Qui li ha dit? Justament tinch ganas de cons-
truhir un pessebre ab tots els ets y uts, y 'm sem-
bla qu' en la seva parada hi ha alguna cosa que pot
convenirme.
—Donchs trihi y remeni y acabi d' un cop, que á
n' aquest pas, quan tingui 'l pessebre fet ja 's tor-
narán á dur barrets de palla.
—¿Qué son aquellas bestias d' allá? ¿Conills?
—¡Y aral! ¿Aixó no coneix? Son porchs. Ja 's veu
que no n' ha vist gayres.
—Prou que n' he vist, pero aquells eran d' un'
altra conformitat. ¿Cóm es que 'ls de vosté tenen
las camas de fil-ferro?
—Perque son mes fortes que las de carn y aixís
els animals no poden patir de dolor als jonolls.
—No 'm desagrada l' idea: sepárimen quatre ó sis
dels que tinguin la
qua mes recargola-
da... y passém á la
virám. ¿De quinas
classes ne té?
—Miri; galls, ga-
llinas, ocas, ánechs,
indiots...
—¿No té pavos
reals?
—Ni avestruesos.
—Donchs es una
llástima, perque un
avestrús en un pes-
sebre, ha de vestir
molt.
—¿Que ho diu
perque ara 'ls colls
alts son moda?
—Potser sí que
será per xó... A veu-
re, galls y gallinas...
¿Ahont las té?
—Aquí n' hi ha
tants com vulgui...
—¡Y tall! Y no es-
tán mal formats.
¿Cóm las fabrican
aquestas bestioletas?
—Ab un motllo,
molta paciència... y
vel'hi aquí.
—¿Per qué no pro-
ban la incubació ar-
tificial?

—¿Qu' es aixó?
—Un sistema per criar virám sense necessitat de
loca. S' agafan els ous, se colocan en unas capsas,
y en sent á l' hora, pollets.
—Ja ho probarém quan els ous vajin barato: ara
com ara, 'ne surt mes á compte ferlos de fanch.
—Bueno: pòsim allá á la pila uns quants galls y
gallinas y un parell d' ánechs.
—¿Y béns, no 'n vol?
—¿Que 'n té?
—Mirissels.
—¿Aixó?... ¡Pero si semblan porchs!
—Son fets ab el mateix motllo... Fill, hi ha qu'
espavillarsel! Aixís ab una sola fornada 'n sortim.
Els uns els pintém de negre, y son tocinos, y 'ls al-
tres de blanch, y son béns.
—¡Anda, salero! Y encare hi ha qui nega 'l pro-
grés del art!... En fi, deixém las bestias de banda y
aném á las personas. Vull dos ó tres pagesos ben
revinguts.
—Tingui ¿li agradan aquests?
—¿Cóm es que fan aquesta cara de cremats?
—¿Qué sé jol... Deu ser perque fa tant temps que
no plou y las cullitas se perden.
—¿Qu' es aixó que aquest porta á la má? ¿Un
vano?
—No senyor: es una fals.
—¡Ave María puríssimal... Si un catalanista veu
aquesta fals tan mal feta, prou figura y parada van
á parar á la quinta forca.
—Ja veurá, segóns el sant, l' incens: á un pagés
de trenta céntims no li posarém pas un' eyna d'
acer ab mánech niquelat.
—¿Cóm? ¿Aquest ninot trenta céntims?... Si per
trenta céntims casi tinch un pagés de deból...
—Pero será geperut ó manco, y no dret y igual
com els que jo li vench.
—¡Ah, trutxa, que la sab llarga!... Afegéixim'hi

A LA BARCELONETA

Procediments á que han hagut d' acudir aquells vehins per poguer sortir de casa, en
vista de la llimpiesa que hi ha pels carrers.

una pagesa, perquè no es bo que 'ls tres homes vajan sols, y á veure cóm estém d' edificis.

—Guayti aixó: digui si ha vist may res mes ayrós.

—¿Qu' es un hostal?

—Es una casa de poble.

—¿La de 'n Lerroix?

—Una verdadera casa rústica, ab el seu corral, el seu paller, las sevas panotxas, el seu safreig, el seu banch...

—Per ser ben exacta, no mes hi falta el seu vol de moscas y mosquits.

—¿No necessita res mes?

—No: 'm sembla que pel pessebre que jo 'm proposo fer, ja n' hi ha prou ab aixó.

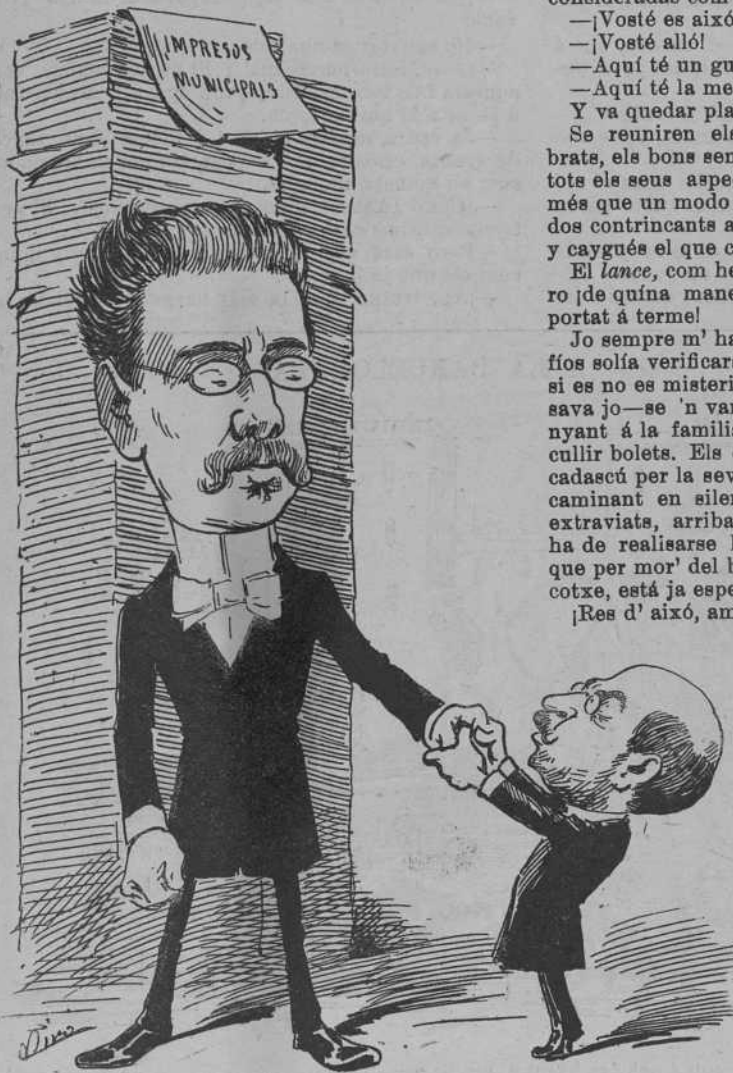
—¿Ja té suro, moles, arbrets, etzevaras, sorra?...

—Sí, senyora: fins tinch un riuhet de llauna pintada de vert, que vist de certa distancia sembla l' Ebro.

—Si que, vaja, será un pessebre digne de ser vist.

—Vosté si que n' es de digna de ser vistal...

ECOS DEL TRIUNFO

—¡Se 'l felicita, don Manuel! Ara sí que s' imprimirá de valent per la Casa Gran.

—¿De veras?

—Pero vista ab las degudas condicions de llum y situació. Escolti...

—Digui.

—¿Vol portarm'ho vosté á casa tot aixó que li he comprat?

—Ara no puch, pero si tant li convé...

—¿Qué?

—Li faré portar pel meu marit, qu' es un camálich que treballa á la Riba y té una forsa com un toro.

—¡No!... Gracias: ja m' ho enduré jo.

A. MARCH

LANCES D' HONOR

¡Cóm haurían disfrutat els campeóns barcelonins del desaffo si l' altre divendres s' haguessin trobat á Neuilly, prop de París!

Dos senyors, un tal Thomegueux y un anomenat Barré, havían tingut días enrera unas paraulas, d' aquellas que entre gent d' epidermis delicada son consideradas com un *casus belli*.

—¡Vosté es aixó!

—¡Vosté alló!

—Aquí té un guant en molt bon estat.

—Aquí té la meva targeta... no postal.

Y va quedar plantejada la qüestió.

Se reuniren els padrins respectivament nombrats, els bons senyors estudiaren l' assumpto baix tots els seus aspectes y s' acordá que no hi havia més que un modo de resoldre'l qu' era acudint els dos contrincants al camp del honor espasa en má, y caygués el que caygués.

El lance, com he dit, va tenir lloch á Neuilly. Pero ¡de quína manera preparat y ab quánt aparato portat á terme!

Jo sempre m' havia imaginat que aixó dels desaffos solía verificarse en secret y en una forma un si es no es misteriosa. Els dos protagonistes— pensava jo— se 'n van de casa á punta de día, engançant á la familia, dibentli que van á pescar ó á collir bolets. Els quatre testimonis surten també, cadascú per la seva banda, sense avisar á ningú, y caminant en silenci y entre sombras per camins extraviats, arriban al tenebrós lloch amagat ahont ha de realisarse la matansa y en el qual el metje, que per mor' del botiquí y las serras hi ha anat en cotxe, está ja esperantlos desde mitja nit...

¡Res d' aixó, amichs meus, res d' aixó!

Llegint la descripció que del lance de Neuilly fan els periódichs de la capital de Fransa, á un li sembla talment assistir á una *soirée* de gala ó á una festa filarmónica organizada per quatre gomosos y mitja dotzena de senyoretas *smart*.

Desde luego alló del secret de la cosa resulta un infundi dels més formidables que hagin vist. Mirin si 'l desaffo Thomegueux-Barré va portarse á la callada, que *no més* van anar á véurel las següents personas:

MM. Calmettes, Cardaline, Baudry, Ayat, Lambert, Willy, Sulzbacher, Franz Reichel, el baró Vittancour, Dreyfus, Framoire, André, Voulquin,

EL POBRE JORDI

PICAROL

—Me han dicho que aquí se chuga de un modo desenfadado.

san etc., com indicant que hi ha tela llarga y que per mostra bastan els noms apuntats.

Com ja veuen vostés, això, més que un lance d'honor, sembla un meeting, en el qual, per acabar de completar l'efecte, no hi haurían estat gens malament el representant de l'autoritat y un esquadró de la guardia civil.

Sigui com vulgui, els senyors Thomegueux y Barré van posarse *fronte á frente*, y ¡zis, zas! ¡plim, plam, cataplám!... Las estocadas se repetían qu'era un gust. Ara avansava aquest, ara avansava aquell... Y 'l públich—fixins'hi bé—el públich, quan els cops eran de mérit, aplaudía y victorejava als lluytadors...

Els assalts—crech que 's diu aixís—foren nou, y 'l lance, que durá quaranta cinch minuts, acabá sense averías sensibles y—aixó es lo més hermós—ab una cordial encaixada de mans dels dos *enemics*; encaixada que va alear—diu la premsa parisiensa—una tempestat d'aplausos que ressoná per tot Nenilly y fou la nota més hermosa del espectacle.

Posadas las cosas en aquest terreno, ja no més faltava que 'ls periódichs haguessin dit:

«Els intermedis del desafió foren amenisats per una brillant orquesta.

»La funció terminá ab un lluhit ball de societat.»
¿Veritat qu' es curiós y instructiu tot aixó del honor y del camp del *idem*?

MATÍAS BONAFÉ

LLIBRES

AMORS Y AMORETAS, per ENRICH DE FUENTES.— ¡L' amor! Es la font eterna inextrocnable de la vida, y

Lendet, Dubois, Ronzier, Laberdesque, Villette, Berger, Stern, Bruchard..

¿Qué 's pensan ara? ¿Que ja he acabat la llista? No, senyors; pero perque estich cansat y perque veig que 'ls diaris de París, cansats també lo mateix que jo, al arribar á cert punt de la enumeració, po-

per serho de la vida ho es també de l'art, que d'ella reb l'inspiració y l'impuls

Enrich Fuentes que desde son primer volum donat á l'estampa s'anunciá com un analista de la passió amorosa, ha seguit sempre 'l mateix camí, ab pas segur y ayros com un bon coneixedor de la materia. Y s'ha de confessar que tractada per ell, resulta aquesta materia inextrocnable.

[Son tants els qu'estiman y tenen tots una manera tan especial de ferho, que l'observador penetrant que sab fixarse en alguna cosa més fonda que la mera exterioritat, no acaba may la feyna!

Bona prova de aixó 'l volúm que tenim á la vista ab sos vintivuyt quadrets, si l' xamós l'altre més. Tots son viscuts y reals, tots ben conformats, tots exhalan un alé de vida y un perfúm de sentiment qu' encisa y enamora.

La ploma del autor es al ensemps escalpell d'anatómich y pinzell de artista; ab el primer ens desentranya 'ls més íntims replachs de l'ánima, y ab el segón escampa llum y color... color y llum ben bé de casa nostra, que catalanas y ben catalanas son las figuras dels quadros que pinta, y catalá y ben catalá també l'ambient que 'ls rodeja y 'ls hi serveix de fondo.

Y tenen ademés un'altra qualitat; son moderns, dels nostres días, reflexant la vida que 's desarrolla al entorn nostre, de la qual prenen el caràcter y ofereixen una gran varietat y riquesa de accents y de matisos.

En conjunt *Amors y amoretas* es un llibre de verdader mérit literari, escrit ab notable facilitat y tot ell atractiu y sugestiu per l'interés que sa lectura desperta y la delectació que produheix.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

.. *Lucha eterna*. Drama en cinco actos y en prosa de H. de Balzac.—Es una producció tan original com poch coneguda, que forma part de la colecció *Teatro antiguo y moderno*.

.. Dos nous volúms acaba de donar á l'estampa la Biblioteca popular de L'Avenç.—Conté 'l primer una nova serie de Contes del gran escriptor rus *Lleó Tolstói*, el gran evangelista de la vida nova. Y constitueixen el segón, titulat *Del Montseny*, una colecció de quadrets y narracions que tenen per escenari aquella hermosa montanya, escrits ab riquesa de color local per D. A. Busquets y Punset.

∴ *Badalls*.—Colecció de versos humorístics de *Sisquet del Full*, ab un prólech de *Frederich Urrecha*.

∴ *El prorroto de facturas nacionales y extranjeras*, con varios ejemplos, por *Manuel Bayón*, tenedor de libros.—Traballet molt útil al comers.

RATA SABIA

VA DE QÜENTO

En un d' aquests pobles
d' escassa cultura
en els quals molts creuen
en qüentos de bruixas,
s' hi presentà un home
seguit d' una burra
que ab trossos de manta
mitj tapada duya.
Va resseguí 'l poble
davant d' una runa
d' imbecils grandassos
y quitxalla bruta,
cridant:— ¡El fenómeno
de la pobra burra!
¡S' ensenya á deu céntims!
¡Te 'l cap á la quá.—
Llogá un tros d' estable:
la gentada estulta
hi queya com moscas
sens veure la burla
d' aquell poca-solta
de cara barruda
que tingué la idea
d' ensenyar la burra
y un ronsal ab forro
fermat á la quá.

J. COSTA POMÉS

TEATROS

PRINCIPAL

Ha comensat á funcionar en aquest teatre una companyia de declamació formada baix la base de la Sra. Badillo y 'ls Srs. Miralles y Gil... aquell Gil d' *Eldorado* que ha deixat el género xich pel gran, ab lo qual ha fet molt bé, perque té qualitats pera cultivarlo.

La companyia ha sigut ben rebuda.

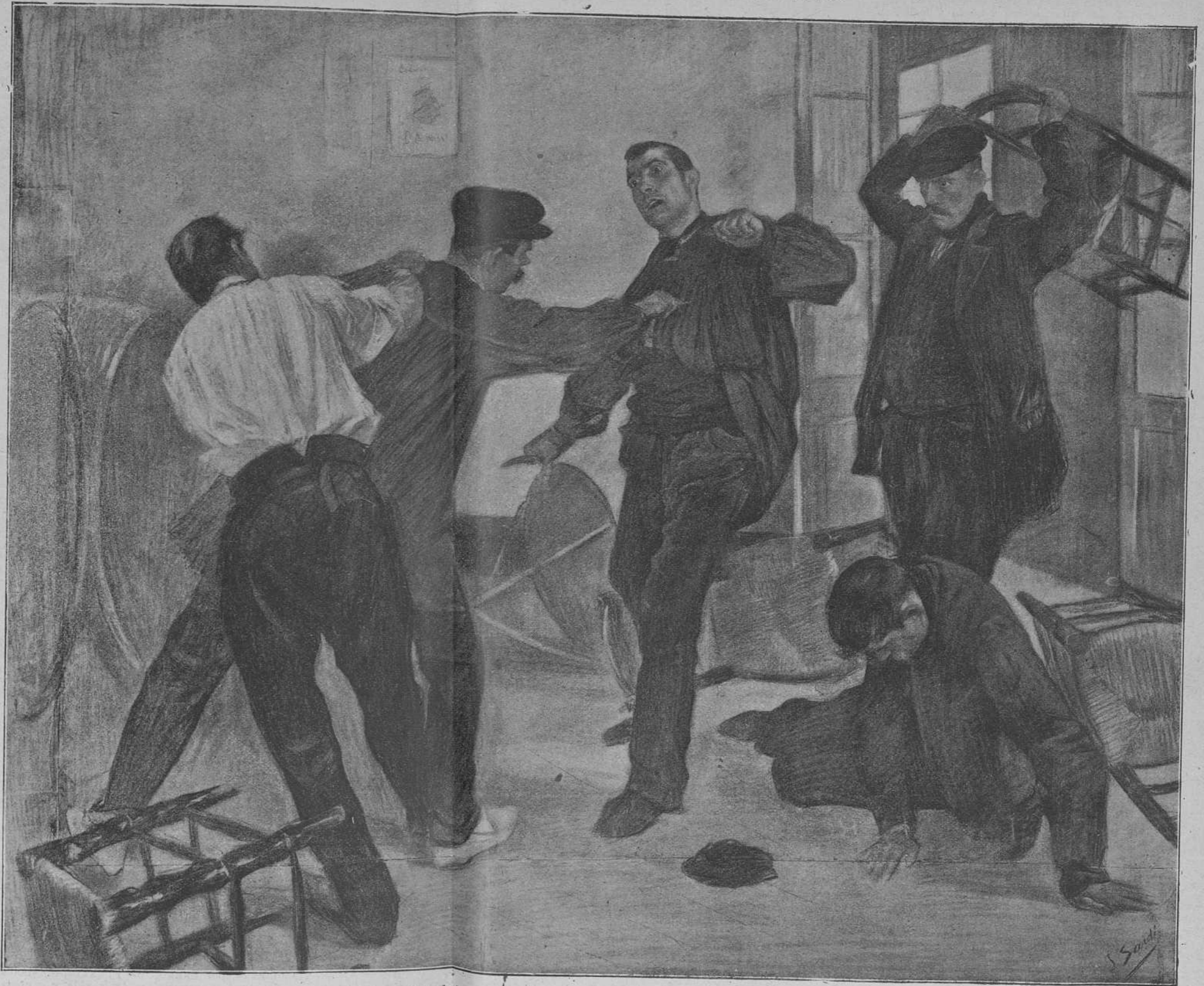
LICEO

Casi arribo tart pera dir quatre coses de *Acté* drama líric de 'n Manén. Sa existencia en els cartells ha durat una senmana justa. No deixa mes que uns quants recorts.

El del afany de l' empresa per aprofitar el magnífich decorat de *Nerone*, ópera fracassada de Rubistein. Pera duas óperas ha servit aquell decorat, y encare queda nou. ¿Servirá algun día per una tercera que resulti mes afortunada?

El del afany (tot son afany) del jove y valent compositor d' escriure en quatre mesos un' ópera en quatre actes (un acte per mes) y sobre un peu forsat per afegidura. En Manén ha demostrat de nou l' intrepides de la joventut inexperta. En la seva partitura hi ha atreviments en gran... pero en art las batallas no las guanyan sempre 'ls atrevits, sino els que tenen inspiració, ciencia y experiencia. Indubtablement que 'l jove compositor continúa sent una esperansa; pero pera que 's realisi lo molt que promet, será precis que 's reporti, que 's disciplini, que s' enfreni, que no vulgui anar massa depressa, y sobre tot que desisteixi de volguer entrar per la finestra en el temple de la gloria. Nosaltres som dels que mes l' hem

PÁGINAS ARTÍSTICAS

Final d' una partida de manilla.

Dibux de J. SARDA

alentat en sas genials expansions, y si ho recorda y no s' deixa desvanèixer per la excessiva confiança en ell mateix, no duptém que admetrà com á bonas y lleals las nostras advertencias.

El del afany dels intérpretes pera quedar bé. Poch tingueren d' esforsarse en Blanxart y l' Angioletti (en catalá Bach) pera cantar un' ópera en la nostra llengua materna; en cambi la Giudice, la Dehlender, en Torres de Luna y en Maini s' han fet acreedors á las mes carinyosas consideracions, per haverse prestat á aprendre un' ópera que ja sabían que no havia de quedar de repertori, y escrita en un idioma per ells extrany.

Y, per últim, l' afany dels companys de causa que sols en consideració á estar escrit el llibre en catalá, aplaudiren l' ópera rabiosament, y s' esforsaren en ferli un éxit... que ha durat lo que duran els éxits regionalistas... lo que dura un foch d' encenalls.

Aixó, ab franquessa, no es fer art; aixó es, senzillament, fer el bestia.

ROMEA

En la secció de *Crónica* doném compte del estreno de *El mistich* de 'n Santiago Russinyol y del concepte que l' obra 'ns mereix.

Respecte á l' execució, es de justicia consignar que resulta inmillorable, tant en son conjunt, com individualment. Hermosíssim quadro tot l' acte primer, realzat per una lluminosa y molt típica decoració de 'n Vilumara.

Entre 'ls actors, en Borrás se 'n endú la palma, encarnant al protagonista ab una forsa de vida interna y externa y ab una sugestió de realitat que no desdiihen un sol instant. Mossén Ramón es una de sas mellors creacions. Molt bé, per lo justa y afinada de naturalitat y sentiment la Sra. Morera. La Sra. Delhom realsa ab son talent son difícil paper. En Soler, en Vinyas, en Capdevila, en Daroki, en Santolaria perfectament encaixats en sos respectius papers.

Las escenas de conjunt acabadíssimas. Aixís es com s' han de posar las obras.

CATALUNYA

El arte lírico ó géneros en uso del actor Sr. Caba, ab

LA LLISTA DELS XANXES

—¿Hónt son tots aquests guardias,
que may els veig per ré
y, á pesar d' aixó, cobran?

—¡Yo no lo sé!

¡CASTIGAT!

¡Miréusel bé!.. Aquest es aquell regidor que va dir que las brigadas municipals estavan plenas de periodistas.

música del mestre Cotó... y altres mestres, es una sátira dels diversos géneros lírics; pero una sátira que des menteix fins á cert punt lo que predica, per l' abús que fá de dits géneros. L' obra gusnyaría molt si tingués de xispa lo que li sobra d' extensió.

Apesar de tot, el públich no s' hi mostra extrany: l' escolta ab gust, y d' en tant en tant s' hi fá alguns panxóns de riure.

GRANVIA

Una obra nova: *Correo interior*, lletra dels Srs. Perrín y Palacio; música dels mestres Jiménez, Caballero y Nieto.

Al consignar que l' obra es nova, m' he equivocat... Com á nova la donan, pero está plena de reminiscencias que s' están cayent de vellias.

Sembla mentida que l' associació de cinch autors no haja donat un fruyt de més sustancia y, sobre tot, una mica més original.

N. N. N.

CONCURS ORIGINAL

UN ASPIRANT AL PREMI

En concursos molt estranys atent he concorregut, pero sempre me 'n hi endut carbassas y desenganys.

Mes, no penso pas aixís dirho desde ara endevant si vaig á n' aquest que fan d' homes lletjos á París.

En un concurs aixís, tinch la complerta convicció que 'l premi haig de guanyar jo cert com dos y tres fan cinch.

Un tema tan important trobar millor no podían; de segú que ja ho sabían que á mí 'm convenia arjant.

¿Perqué...? diuhen...? donch aviat está esplicat, y no es bróma;

perqué en el mon jo soch l' home
mes lleig que Deu hi ha posat.

Y no m' alabo; la proba
es que de xich, ja 'm parlava
el pare, quan me renyava,
de ferme una cara nova.

De la dida, poch volgut,
vaig ser mentre 'm va criá;
fins per donarme mamá
me 'l donava ab un embut.

Anant á estudi, els xicots
que á la classe ab mí venfan
á totas horas tenían
pó que me 'ls menjés á tots.

May per res hi sigut útil,
fins quan vareig entrá en quinta,
sols veyent la meva *pinta*
van donarme per inútil.

Y perquè 's vegi realment
que no es fals lo que relato,
faré 'l meu actual retrato
enter y de cos... present.

Tinch en els praus ulls de poll
y duricias á cabassos,
pro, tants, que hi duch mes embrassos
que no hi han en tot el moll.

Las camas, (entre nosaltres
ja 's pot dir) las tinch garrellas;
y á mes, tinch quatre costellas
que 'm surten mes que las altras.

Camino encorvat y só
de pit fondo... com un pou:
al coll, en lloch d' una nou
crech que hi tregino un meló.

Además, el tinch tan llarch
el coll, que 'ls que ab mí reparam
casi be tots me comparan
ab un avestrús del Parch.

Lo que causa maravella
es la boca; tan grossa es
que ab una miqueta mes

m' arriba d' orella á orella.

El dentat es dels dentats
que mostrant las dents ben be
semblan talment un carré
d' aquells tant mal empedrats.

El nas, puch dirho ab orgull,
tothom el sol tení al mitj;
jo, potser va sé un desitj,
pro 'l tinch á sota d' un ull.

Son tamany extraordinari
y la seva forma rara
fan que algú 's creu que á la cara
porto penjat un armari.

En quant al ulls es probat
que originals els tinch jo;
el de la esquerra es rodó,
pro 'l de la dreta... es quadrat.

Las orellas, ¡vatuanel!
es cosa que no s' explica;
¡si 's descuydan una mica
me las plantan al clatell!

Al cap, no hi tinch cap cabell;
y 'm fa ser mes... fastigós,
el tenirhi un bulto gros
igual que un pebrot vermell.

Ja veuhen, donchs, que del gremi
sens que 'm lliguin las passions,
tinch totas las condicions
pera guanyá 'l primer premi.

Nada, al arribar la fetxa
prou que hu sentirán á dí;
agafo 'ls meus trastets y...
á París falta gent... lletja.

Tot aixó es lo que escribia
ahí un jove entussiasmat;
pero en compte no tenia
que ha d' ésser mes... *desgraciat*
qui obti al premi. No sabia
qu' es precis ésser... casat.

J. STARAMSA

EL GEGANT DEL MUNICIPI

¡Així es cóm de las orellas
á algú se li treu la són!

¡Així es cóm se fa la feyna,
don Odón!

ESQUELLOTS

Una manifestació que l'hem feta nosaltres un sens fi de vegades, aixó es que 'l moviment polítich catalanista ha cedit en detriment del moviment intel·lectual catalá, acaba de ferla un escriptor balear que no podrà ser tatrat de sospitós, el Sr. Oliver (Miquel S.) en un article publicat en *La Veu de Catalunya*.

Diu aixís l'expert periodista:

«Desde fá cinch anys, l'ardor polémich ó de lluyta política momentánea y concreta sembla com que haja refredat l'antich ardor intel·lectual, desinteressat y pur.»

Y en efecte es aixís.

Pero 'ls perdigots dirán:

—Ni la puresa, ni 'l desinterés omplan el pap.

BASSAR DE ROBAS FETAS

—¿Acaba de comprar una capa y ara 'n vol un' altra?

—Es que veig que una sola abriga poch. Lo menos, lo menos ne necessito dugas.

PREDICANT AB L' EXEMPLE

—¡Hola! ¿Vestint arbres?

—¿Olvidas que soch soci de la «Protectora de Animals y Plantas» y que ara aquests pobres han quedat despullats?

Un amo de casa, tenint embussada la canyería de l'ayguera, va enviar á buscar al lampista.

—Veji que té, que no engoleix l'aygua—li va dir.

—Qué vol que tingui—respongué l'industrial— una obstrucció.

Y ab tó de broma afegí:

—Aixó de las obstruccions ara está de moda. Potser s'hi haurá introduhit algún Villaverde ó algún García Alix... Ara ho veurém.

Va ficarhi 'l fil ferro rematat en ganxo... 'l va remoure en tots sentits... ¿y qué dirían que 'n va treure?... Senzillament: dos trossos de drap brut.

De manera que casi tenía rahó al presumir que s'hi havían introduhit un García Alix y un Villaverde.

Prompte la Casa Correus de la Plassa del Bonsucés haurá de ser desocupada, per exigirho aixís el seu propietari.

En aquell local s'hi ha d'instalar una nova dependencia dels grans magatzéms de *El Siglo*.

Vels'hi aquí un fet que resulta fins á cert punt simbólich... *El Sigle* contra 'ls Correus, en la forma rutinaria en qu' están á Barcelona!

Ja es segur que la majoría republicana del nou Ajuntament que ha de pendre possessió 'l día primer d' any, ha resolt no embotellar á ningú, ni á cap fusionista, ni á cap catalanista.

Aquesta vegada la botella será rompuda... y está clar: rompente se la botella, tot se vessará.

No soch dels que m'hi oposi á que 's denuncihin tots els abusos, per més que aquests siguin del género xich.

Aixís ho está fent *La Perdiu*, publicant la llista de una colla de pobres diables que figurant en las brigadas municipals pels efectes del sou, no hi prestan servey. Ni empedran, ni escombran, ni pi-

DON GUILLEM A MADRID

Al saber que 'l ministeri
acabava de plegar,
calculin en Boladeres
de quin modo 's va quedar!

sant haver arribat al primer replà de l' escala que conduheix á la Diputació á Corts...

Pero d' aquí no l' han deixat passar... Al contrari més aviat l' han empès en rera.

Per neula 'l tenen, y ja se sab: las neulas á la paperina.

Ultimament fins l' han derrotat en las eleccions pera la renovació de la Junta de la *Lliga regionalista*.

Y ell que sí s' ha donat de baixa.

Aixís es com ha terminat la trista historia de aquest célebre conceller... en quá.

Tot just posadas en circulació las novas pessetas de D. Alfonso XIII, ja 'n corren més de falsas que de bonas.

No 's dirá que no estiguin molt adelantadas las industrias... sevillanas.

can pedra, ni aplanan els carrers... y mal podrián fer aquesta feyna sent com son la major part d' ells pobres de levita.

Veritat es qu' en cambi desempenyan cárrechs de més compromís, com el d' escribents, delineants y altrás ocupacions d' oficina. Sense consignació en el pressupost, y ja per compromís, ja per considerare necessaris els seus serveys, se 'ls adscriu á las brigadas... y en paus ab la Pubilla.

La Perdiu, ufanosa per haver fet aquest gran descubriment, no 's contenta ab condemnar el desordre administratiu que aixó significa, sinó que ademés inserta la llista dels interessats, unint á cada nom el miserable sou que percebeix: 3, 3 y $\frac{1}{2}$, 4 pessetas tot lo més.

Sense considerar que son uns infeliseos y que 'l servey que prestat es molt superior al sou que cobran, se ceba ab ells sense pietat.

En vista de lo qual, no ha faltat periódich que haja hagut de tirarli en cara la seva lenitat ab empresas poderosas com la *Trasatlántica*, contra abusos de las quals no ha tingut may *La Perdiu* una sola paraula de censura.

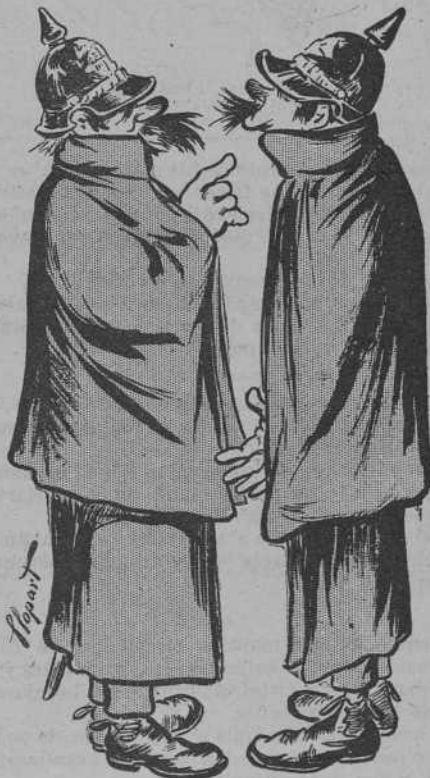
Cert que l' ilustre y seráfich marqués de las Cinquillas no figura en la nómina de cap brigada municipal; pero anualment se xupa una subvenció de 8 milions de pessetas, y las emplea fletant á meytat de preu que las mercancías peninsulars, las extrangeras.

Aixó per lo vist no es tan grave com qu' en las brigadas municipals hi haja peóns, qu' en lloch d' escombrar carrers, escriuin en las oficinas.

Sempre m' ho havia figurat que 'l Sr. Pella y Forgas, entre 'ls companys de causa, no hi faria carrera.

De regidor ja 'l ne van fer; y ell tot cofoy, pen-

MUNICIPALS

—¿Qué demontre hacías todo este temps, que cobras y no prestabas servicio?

—¿Que no lo prestaba? ¿De modo que hacer de niñera en casa de un rechidor y achudar á la criada á fregar los plats no es prestar servicio?

LA MÚSICA DEL DIA

«!!!!!!Etxém!!!!!!»

SISTEMA INFALIBLE

Per no tení 'l nas gelat,
es 'l únich que s' ha trobat.

Apesar de tot els intel·ligents sostenen qu' es molt fàcil distingir-les. Las falsas no pesan tant com las legítimas, lo qual fins á cert punt denota qu' aquelles han de ser molt més tranquilas per havel's'hi tret un pes de sobre.

Y además se las coneix ab el pèl del busto.

Per lo tant, quan tinguin algún dupte, ja saben lo que 's toca: en lloch de portarlas á un bescambi, pórtinlas á ca 'l perruquer.

De l' hermosa y artística catedral de Toledo, joya incomparable del art gòtic s' ha desplomat una gran part de un arch.

Aixó prova que ni 'l govern, ni aquell opulent cabildo, 's preocupan poch ni molt de la conservació de aquests monuments incomparables.

Si s' esquerdan que s' esquerdin; si cauhen que cayguin!... En el mateix cas se troba la desventura da Espanya!

Afortunadament mentres la catedral de Toledo aménassa ruína, s' están venent exemplars y més exemplars de *La Catedral*, l' última y hermosa novela de 'n Blasco Ibáñez.

No sempre las catedrals s' han de fer de pedra... També las de paper poden tenir un gran mérit artístich y una duració molt llarga.

Candidats á la vara de Barcelona:
En Tort y Martorell, apoyat pel Sr. Huelin. Poch

ha de costarli aquest apoyo. Es com una figura de pessebre, y unas canyetas bastan.

En Maluquer y Viladot, patrocinat per D. Manuel Henrich, may siga sino per ser un bon company seu que 's porta 'l malu en el nom de pare y 'l dot en el nom de mare.

El Sr. Sanllehy, gendre de D. Manuel Girona y protegit pel Sr. Dato, sens dupte per lo que té de San.

En aquest punt cada hù 's regeix, no per las conveniencias de Barcelona, sino pels estímuls de l' amistat.

Pero aquests estímuls resultan completament equivocats.

Si 'ls padrins miressin pel bé dels seus fillols, els hi dirían:

—No t' emboliquis, noy; no 't moguis de casa teva. Els temps son dolents pels arcaldes de R. O. ¡La vara, la vara!.. No 'n vulguis pendre de varas, que pican molt, y encare després de las varas venen las banderillas.

La nit del dissapte, totas las senyoras que assistiren á Romea, cedint á l' invitació de l' empresa 's tragueren el barret.

Inútil dir que tothom va trobarho molt bé, lo mateix ellas que nosaltres. L' hora felis es arribada en qu' ellas y nosaltres ens entenguém en aixó, com ens hem entés sempre en molts a tras cosas.

Una frase de una dama entussiasta del drama *El mistich*:

—Davant de l' última producció de 'n Santiago Russinyol, tothom s' ha de descobrir, hasta las senyoras!

A casa de un dentista.

Una senyora s' ha de fer una dentadura postissa, y 'l dentista, després d' ensenyarli tots els modelos, li diu:

—Si m' ha de creure á mí, esculleixi las montadas en or. Costan més; pero sempre valen.

La senyora, decidida:

—Té molta rahó: d' or me la faré. Y aixís el día que 'm mori, á falta de bens de fortuna, sempre 'ls deixaré als meus fills alguna cosa pera menjar.

QUÈNTOS

Entre dos amichs:

—Escolta: ¿quán me tornas las cent pessetas que 't vaig deixar?

—No ho sé: per ara no puch.

—Sempre 'm fas la mateixa resposta.

—Es molt natural: ¿no 'm fas tú sempre la mateixa pregunta?

Lógica infantil:

—Elvireta—diu una mamá á la seva filla, nena de uns set ó vuit anys d' edat.—Cada día en sé de novas sobre 'l teu comportament. La teva aya no fá més que queixarse de tú.

—Bueno, mamá—respón la nena;—ja que tant malament m' educa, fes una cosa: despátxala.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

ALMANACH
DE
LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA
pera l' any 1904

Un tomo de mes de 200 planas, imprés sobre magnífich paper satinat.

250 dibuixos originals — 8 láminas en colors

SE VEN PER TOT ARREU

Preu: **UNA** pesseta

Enrich de Fuentes

Guyau

AMORS
Y
AMORETAS

Un tomo en octau, Ptas 3

La irreligión
del porvenir

Un tomo en 4.º, Ptas. 7

Espanoles é ingleses en el siglo XVI

EPISODIOS HISTÓRICOS, POR **MARTÍN HUME**

Un tomo, Ptas. 4

RESUMEN BIBLIOGRÁFICO

— N.º 11 —

* **NOVIEMBRE** *

Se facilita gratis

E. Tardieu

EL ABURRIMIENTO

Un tomo en 8.º, Ptas. 4

E. Ibsen

BRAND

Ptas. 1

Luis Taboada

LOS CURSIS

Ptas. 0'75

DIETARIOS

PARA 1904

de todos precios y tamaños

AGENDA CULINARIA

POR LA

Duquesa Laura

Ptas. 2

ALMANACH

DE

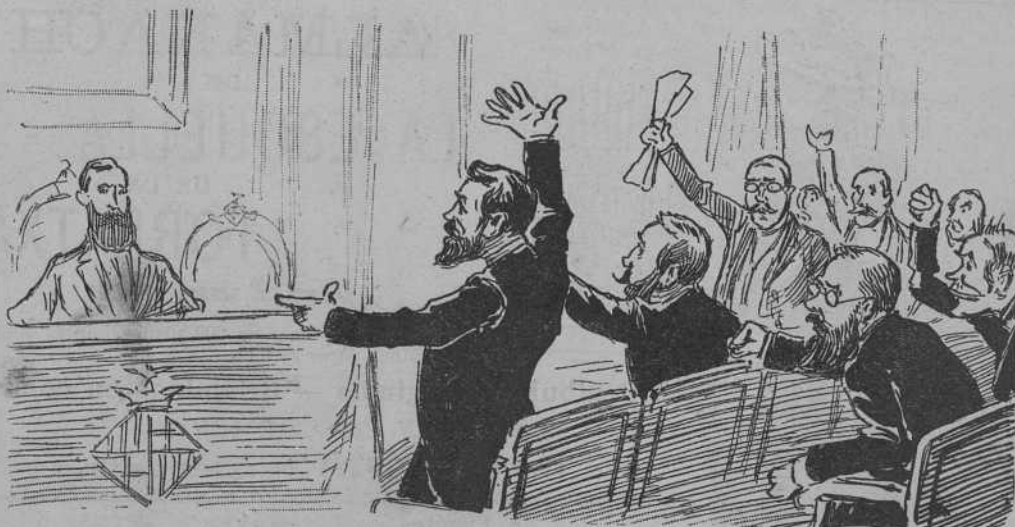
La Campana de Gracia

1904

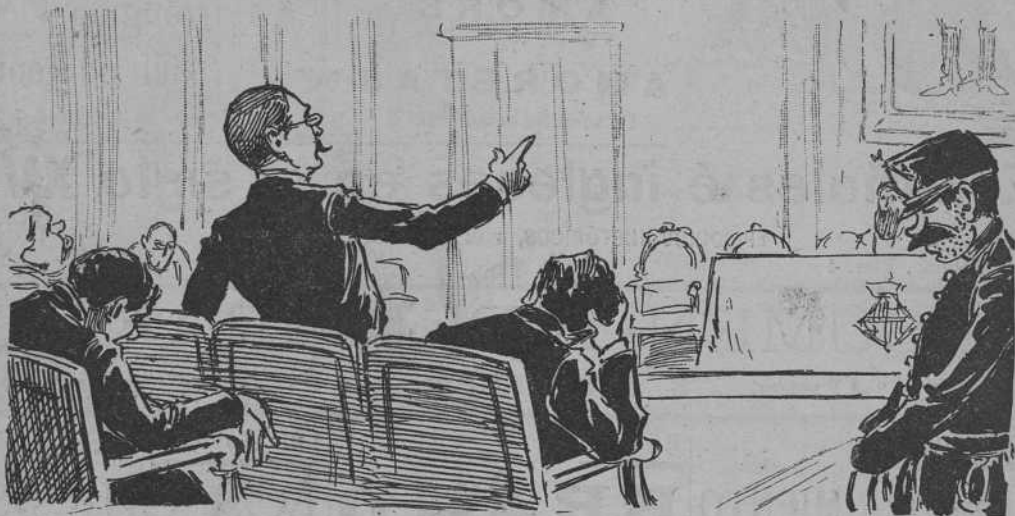
SORTIRÁ LA SENMANA QUE VÉ = Preu: 2 ralets

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuu ó bé en sellos de franquig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responem d' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certifiat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixaes.

A LA CASA GRAN.—LA FAMOSA SESSIÓ NOCTURNA

Va comensarse ab vinticinch concejals,

va continuarse ab deu

y va acabarse ab dos, ¡y encare dormint!